

Nasadzenia kompensacyjne drzew w świetle przepisów Ustawy o ochronie przyrody - dyskusja problemu

Monika Ziemiańska

Compensatory
Plantings of Trees
in the Light of the
Nature Conservation
Act – Discussion of
the Problem

Ryc. 1. Martwy klon pospolity, stan na 6 lat
po zakończeniu inwestycji
(fot. M. Ziemiańska, 2011)

Fig. 1. A dead Norway maple, 6 years after
completion of the investment
(photo by M. Ziemiańska, 2011)

Wprowadzenie

Introduction

W trwającym od kilkunastu lat dynamicznym procesie urbanizacji z powierzchni dużych miast znikają drzewa, intensywność zjawiska jest coraz większa. Nowa gęsta zabudowa mieszkaniowa, usługowa, infrastruktura, drogi zmuszają do podejmowania radykalnych w stosunku do drzew decyzji, często prowadzących w konsekwencji do ich wycinki. Brakuje norm branżowych, jednoznacznych wskazań projektowych czy poważnego traktowania zagadnień związanych z ochroną i pielęgnacją drzew¹. Sprawia to, że jeśli drzewa „zachowane na siłę” będące w kolizji z inwestycją nie zostały usunięte przed rozpoczęciem prac, to z bardzo dużym prawdopodobieństwem zamrą po kilku lub kilkunastu latach od zakończenia budowy. Przykładów takich miejsc na terenie Wrocławia jest bardzo wiele. Jednym z nich jest ulica Krzywoustego, w 6-7 lat po dużej inwestycji drogowej zamiera tam wiele drzew. Przedstawione w dokumentacji fotograficznej (ryc. 1, 2, 3) zachowane, dzisiaj zamierające drzewa, miały wpływ na przebieg nowego układu komunikacyjnego. W wielu miejscach lokalizacja drzew narzucała rozwiązania projektowe.

Innym przykładem jest teren nowego osiedla przy ul. Reja we Wrocławiu, zachowano tam szpaler topól czarnych odm. Włoska /Popu-

Ryc. 3. Zamierający dąb szypułkowy w pasie zieleni rozdzielającym pasy ruchu ul. Krzywoustego we Wrocławiu
(fot. M. Ziemiańska, 2011)

Fig. 3. Dying columnar English oak in the green belt separating carriageways at ul. Krzywoustego in Wrocław
(photo by M. Ziemiańska, 2011)

Ryc. 2. Nieudana próba przyjęcia rozwiązań projektowych uwzględniająca zachowania drzew (fot. M. Ziemiańska, 2011)

Fig. 2. An unsuccessful attempt to adopt design solutions taking into account the preservation of trees
(photo by M. Ziemiańska, 2011)

Ryc. 4. Drastycznie ogłowione, zachowane mimo kolizji *Populus nigra Italica* przy powstającej zabudowie ul. Reja we Wrocławiu (fot. B. Malczewska, 2006)

Fig. 4. Drastically topped, preserved despite a collision *Populus nigra Italica* at arising building ul. Reja in Wrocław (photo by B. Malczewska, 2006)

lus nigra Italica/ do końca trwania inwestycji wcześniej drastycznie je ogławiając (ryc. 4). Dopiero po kilku latach wykonano nasadzenia kompensacyjne, zastępcze z gatunku grab pospolity odm. Fastigiata /*Carpinus betulus Fastigiata*/ (ryc. 5).

Problem poważnego traktowania zagadnień związanych z ochroną drzew w procesie inwestycyjnym jest złożony i poważny. Dzisiaj dużą rzadkością jest teren budowy, na której prowadzony jest nadzór specjalisty z zakresu ochrony i pielęgnacji zieleni. Jeśli taki nadzór ma miejsce, jest dowodem dużej wrażliwości przyrodniczej inwestora lub jest wynikiem „formalnego zmuszenia” go do wprowadzenia takiego nadzoru.

Już sama obecność na pierwszych radach budowy, inspektora do spraw zieleni spotyka się z przejawami niezrozumienia lub nawet lekceważenia. Zdarza się, iż uzasadniona ingerencja inspektora do spraw zieleni w projekt organizacji placu budowy, wywołuje wręcz oburzenie. Oczywiście, celem tej ingerencji jest szeroko pojęta ochrona drzew np. ograniczenie lub wyeliminowanie komunikacji w strefach rzutu koron drzew czy wyeliminowanie możliwości składania niebezpiecznych materiałów pod ich koronami.

Opis problemu

Description of problem

Ustawodawca zapisem Ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 Dz.U. 2004 Nr 92 poz. 880, brzmiącym: **wydanie zezwolenia na wycinkę może być uzależnione od przesadzenia drzew lub krzewów w miejsce wskazane przez wydającego zezwolenie albo zastąpienia ich innymi drzewami lub krzewami, w liczbie nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub krzewów**¹, otwiera możliwość ubiegania się przez inwestorów o decyzję uwzględniającą kompensację przyrodniczą. Niestety, analizując zapisy przedmiotowej ustawy, nie znajdujemy szczegółowych informacji dotyczących toku postępowania w omawianym przypadku uwzględniającym nowe nasadzenia. Brak też przepisów wykonawczych, czy

Ryc. 5. Ulica Reja w roku 2011, nasadzenia *Carpinus betulus Fastigiata* zastąpiły wycięte po inwestycji martwe *Populus nigra Italica* (fot. M. Ziemiańska, 2011)

Fig. 5. Reja Street in 2011, plantings of *Carpinus betulus Fastigiata* replaced after investment cut dead *Populus nigra Italica* (photo. by M. Ziemiańska, 2011)

nawet jednoznacznych interpretacji zapisów ustawy, doprowadza często do niekorzystnych dla przyrody decyzji administracyjnych. Organy właściwe do wydania zezwoleń na wycinki drzew i krzewów wydają, najłatwiejsze administracyjnie i najkorzystniejsze finansowo dla gmin, decyzje naliczające opłaty za korzystanie ze środowiska. Opłatę za usunięcie drzew ustala się na podstawie stawki, która zależy od obwodu pnia oraz rodzaju i gatunku drzewa. Jednostkowo są to kwoty od kilkuset złotych do kilkuset tysięcy i tak np. opłata za bożodrzew gruczołkowaty /*Ailanthus altissima*/ o obwodzie 216 cm wynosi ok. 375 000 zł.

Takie decyzje nie budziłyby zastrzeżeń z przyrodniczego punktu widzenia w sytuacji, gdyby wpłacane przez inwestorów kwoty stanowiące opłaty za korzystanie ze środowiska były w całości przeznaczane na ochronę, pielęgnację, kształtowanie i szeroko rozumiany rozwój terenów zieleni w mieście. Wywiady wykonane w urzędach – organach właściwych do wydania zezwoleń, ukazują smutny obraz rzeczywistości. Pieniądze, trafiając na konta gmin, dysponowane są według bieżących potrzeb, bez szczególnego uwzględnienia potrzeb środowiska przyrodniczego.

Mając na uwadze kwestie prawne, formalne i administracyjne związane z decyzjami urzędowymi uwzględniającymi nasadzenia kompensacyjne autorka podejmuje próbę określenia i zdefiniowania proble-

mów które utrudniają podejmowanie jednoznacznie korzystnych dla środowiska decyzji administracyjnych.

Największą grupę problemów stanowią mało szczegółowe zapisy Ustawy o ochronie przyrody dotyczące omawianego problemu. W rozdziale 4 Ustawy o ochronie przyrody kwestie regulujące wykonanie nasadzeń zastępczych poruszane są w następujący sposób:

Art. 83.pkt. 3.²

3. Wydanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1 i 2, może być uzależnione od przesadzenia drzew lub krzewów w miejsce wskazane przez wydającego zezwolenie albo **zastąpienia ich innymi drzewami lub krzewami**, w liczbie nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub krzewów.

Art. 84. pkt. 3,4,5,5a.

3. Opłaty za usunięcie drzew lub krzewów oraz termin ich usunięcia, przesadzenia lub **posadzenia innych drzew lub krzewów** ustala się w wydanym zezwoleniu.

4. Organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów odracza, na okres 3 lat od dnia wydania zezwolenia, termin uiszczenia opłaty za ich usunięcie, jeżeli zezwolenie przewiduje przesadzenie ich w inne miejsce lub **zastąpienie innymi drzewami lub krzewami**.

5. Jeżeli przesadzone albo **posadzone w zamian drzewa lub krzewy** zachowały żywotność po upływie 3 lat od dnia ich przesadzenia albo **posadzenia** lub nie zachowały ży-

Ryc. 6. Materiał szkółkarski przygotowany do nasadzeń (fot. W. Peplowski, 2010)

Fig. 6. Nursery stock ready for planting (photo by W. Peplowski, 2010)

wotności z przyczyn niezależnych od posiadacza nieruchomości, należność z tytułu ustalonej opłaty za usunięcie drzew lub krzewów podlega umorzeniu przez organ właściwy do naliczania i pobierania opłat.

5a. Jeżeli przesadzone albo **posadzone inne drzewa lub krzewy** nie zachowały żywotności w okresie do 3 lat od dnia przesadzenia lub **posadzenia**, posiadacz nieruchomości jest obowiązany niezwłocznie do uiszczenia opłaty za usunięcia drzew.

Wnioski

Conclusions

Informacje zawarte w cytowanych fragmentach ustawy nie dają odpowiedzi na rodzące się w praktyce pytania.

1. Czy zaproponowany stosunek 1:1, czyli liczba nasadzanych drzew nie mniejsza niż liczba usuwanych jest określona wystarczająco precyzyjnie?

2. Czy istnieją przypadki w których organ właściwy do wydania zezwolenia może odmówić zgody na wycinkę w zamian za nasadzenia kompensacyjne?

3. Jakie gatunki drzew i krzewów należy proponować w zamian za konkretne gatunki usuwane?

4. Gdzie należy dokonać nowych nasadzeń? W jakiej odległości od miejsca z którego zostaną usunięte drzewa by uznać rekompensatę?

5. Kto winien wskazywać miejsce nowych nasadzeń?

6. Kto jest odpowiedzialny za drzewa w okresie gwarancyjnym (przed upływem 3 lat) jeśli zostały posadzone na gruncie nie stanowiącym własności wnioskodawcy?

7. Czy lokalizacja nasadzeń stanowiących rekompensatę nie powinna być wykonana w miejscu trwale przeznaczonym pod zieleni, zgodnie z MPZP? Co w sytuacji gdy nie ma obowiązującego MPZP.

8. Czy wykonanie nasadzeń nie powinno być poprzedzone profesjonalnym projektem wykonawczym szaty roślinnej?

9. Kto winien ponosić koszty wykonania takiego projektu?

10. Kto winien dokonywać merytorycznego odbioru wykonanych nasadzeń, zaraz po wykonaniu prac?

11. Jakiej wielkości materiał roślinny winno się wybierać do nasadzeń kompensacyjnych?

12. Jak należy postąpić w sytuacji gdy część nowych nasadzeń drzew nie zachowała żywotności po upływie 3 lat?

13. Czy egzekwowane jest cała kwota opłaty gwarancyjnej?

14. Czy w procedurze należy wprowadzić nowy dokument określający szczegółowo jaka jednostka, nowe drzewo „odpowiada”, rekompensuje stratę za wskazane do usunięcia drzewo lub krzew?

15. Kiedy, w jakim terminie należy wykonać nasadzenia zastępcze?

16. Co w sytuacji gdy termin wycinki musi być różny od terminu wykonania nasadzeń.

17. Czy w czasie stanowiącym różnicę np. 1 roku, między terminem wycinki a terminem zakończenia nowych nasadzeń *Organ właściwy do wydania zezwolenia* może nakazywać (wezwać) Inwestora do wpłaty na konto gminy opłaty gwarancyjnej lub jej części?

18. Czy w przypadku gdy wnioskujący we wcześniejszych latach, na podstawie innej decyzji administracyjnej nie wywiązał się prawidłowo z wykonania nasadzeń zastępczych, może to zostać uznane za argument by nie udzielić podobnej decyzji ponownie?

19. Czy określenie „zachować żywotność” jest określeniem precyzyjnym, adekwatnym by uznać, iż kondycja nowych nasadzeń po upływie okresu gwarancyjnego (po 3 latach) jest wystarczająco dobra. Czy nie warto zapisu doprecyzować?

Brak jednoznacznych odpowiedzi na te oraz wiele innych pytań wpływa negatywnie na los zapisu w ustawie o ochronie przy-

rody dopuszczający wydanie decyzji z udziałem nasadzeń kompensacyjnych. Jest to kwestia wymagająca pilnego uregulowania. Nie wolno przenosić odpowiedzialności na urzędy za brak korzystnych dla środowiska decyzji nie dając urzędnikom narzędzi do egzekwowania prawidłowości procedury.

Monika Ziemiańska

Institut Architektury Krajobrazu
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
Institute of Landscape Architecture
Wrocław University of Environmental and Life Sciences

Literatura

1. Czechowicz M., 2007, *Problemy zieleni we współczesnych osiedlach mieszkaniowych* [w:] *Zieleń miast i wsi, współczesna i zabytkowa*, Kalsk 2007, Tom II, Tereny Zabaw i odpoczynku dla osób w każdym wieku, s. 111-118.
2. *Ustawa o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 roku Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880 wraz z późniejszymi zmianami, Rozdział 4 ochrona terenów zieleni i zadrzewień*, s. 66-73.